

МОТИВАЦІЙНИЙ РЕСУРС МЕТОДИКИ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Філонова Наталія

*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Сучасна освітня система України зіштовхнулася з низкою викликів, зокрема через російсько-українську війну, які спричинили значні освітні втрати з-поміж учнів різновікових груп. Особливої гостроти виокремлена проблема набула в молодших класах, де формуються базові мовні та ключові компетенції.

Державна служба якості освіти України провела масштабне дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2023–2024 навчальному році, яке вказує, що основним викликом в організації освітнього процесу є дуже помітне й суттєве зниження мотивації учнівства до навчання: 61% – у містах та 64% – у селах. Також 54% учителів міських шкіл і 48% учителів сільських закладів освіти акцентували увагу на нестабільному психоемоційному стані своїх учнів (минулоріч – 35%). Значно погіршився й емоційний стан педагогів: про це говорять 21% вчителів у містах і 16% – у селах [5, с.1]. Означене вище має неабиякий вплив на зниження мотивації учнів чи зацікавлення до вивчення української мови, що, своєю чергою, зумовлює напрацювання комплексних підходів до організації навчання. Традиційні методики почасти виявляються недостатньо ефективними для відновлення пізнавального інтересу здобувачів освіти в умовах воєнних викликів та освітніх втрат, що об'єктивно актуалізує потребу в інноваційних підходах. У таких умовах надзвичайно важливим є пошук ефективних методик, які не лише допомагають опанувати навчальний матеріал, а й стимулюють учнів до активного навчання.

Одним із перспективних напрямів, що набуває все більшої актуальності в умовах освітніх втрат, є методика проєктного навчання, яка ґрунтується на діяльнісному підході та передбачає активну участь учнів у процесі створення власних навчальних продуктів. Проєктне навчання – це систематичний метод навчання, який залучає виконання здобувачами освіти складних реальних завдань, результатом яких є продукт або презентація для аудиторії, дозволяючи їм здобувати знання та навички, що покращують життя [6, с. 924]. Ця методика володіє значним мотиваційним потенціалом, адже не тільки інтегрує у собі теоретичне й практичне навчання, а й сприяє

розвитку критичного мислення, творчості та комунікативних навичок, а також формуванню внутрішньої мотивації здобувачів освіти через активну участь у процесі створення значущих для них проєктів. Особливо це важливо під час вивчення української мови, оскільки така методика допомагає розвивати їхню мовну компетентність у контексті реальних життєвих ситуацій. Варто зазначити, що вивчення української мови через проєктну діяльність може стати не лише засобом подолання освітніх втрат, а й стимулом для глибшого залучення учнів до освітнього процесу.

Науковці переконані, якщо здобувачі освіти не залучені до активної діяльності, то будь-який навчальний матеріал викличе у них саме споглядальний інтерес, а не пізнавальний. Для підвищення мотивації та залучення учнів до активної діяльності їм потрібно запропонувати проблему цікаву і значущу. Методика проєктного навчання легко розв'язує цю проблему, дозволяючи здобувачам освіти перейти від засвоєння готових знань до їх усвідомленого набуття [3, с.17]. Проєктна діяльність дає можливість учням працювати над завданнями, які мають для них реальне і прикладне значення. Вибір теми проєкту, його змісту й форми презентації дозволяє здобувачам освіти висловлювати власні думки, ідеї та почуття, що значно підвищує їхню мотивацію до навчання. Самореалізація через проєкти дає змогу учням відчувати власну компетентність, що є важливим чинником для формування внутрішньої мотивації до здобуття знань. Не можна оминути увагою, що проєкти можуть відобразити інтереси здобувачів освіти або бути пов'язані з їхніми життєвими переживаннями, тому учні стають більш зацікавленими в досягненні кінцевого результату.

Як відомо, вивчення великого обсягу навчального матеріалу послаблює в учнів інтерес до того чи того предмета, однак методика проєктного навчання передбачає, що здобувач освіти не просто пасивно засвоює інформацію, а й активно її застосовує. Проєкти – дієвий спосіб перемкнути увагу учнів з пасивної навчальної інформації і почати її застосовувати в практичній діяльності [4, с.257]. Це посилює почуття відповідальності за результати своєї роботи. Коли учні розуміють, що саме від них залежить успіх проєкту, це мотивує їх краще працювати, проявляти ініціативу і брати активну участь в освітньому процесі. Водночас відчуття контролю над різними етапами освітнього процесу і кінцевим результатом сприяє формуванню в них стійкої внутрішньої мотивації.

Однією з найбільших переваг проєктного навчання є можливість працювати з реальними проблемами й ситуаціями. Проєкти, пов'язані з життям учнів, створюють відчуття зв'язку між навчанням і життєвою практикою. Це особливо важливо під час вивчення української мови, коли учні можуть створювати проєкти, що стосуються їхнього оточення, культурної спадщини або соціальних питань. Також здобувачі освіти можуть без проблем обрати цікаву тему для дослідження, що не вивчається

на уроках, або ж детально дослідити проблему, стисло описану в класі. Такий підхід допомагає зробити навчання більш прикладним і зрозумілим, що посилює мотивацію до його вивчення [2, с.90].

Методика проектного навчання розвиває в учнів креативність, оскільки пропонує широкий спектр можливостей для експериментування і створення унікальних продуктів. Це не лише сприяє розвитку мислення і творчих здібностей, а й дає змогу учням відчувати, що їхній внесок є важливим і цінним. Коли учні мають можливість самостійно обирати формат, методи роботи або засоби представлення проєкту, це активізує їхні внутрішні ресурси та мотивацію до виконання завдань на високому рівні.

Не можемо оминати увагою, що проектне навчання часто передбачає групову роботу, де учні спільно працюють над одним завданням, розподіляючи ролі й завдання між собою. Така форма співпраці стимулює соціальну мотивацію, адже учні прагнуть бути корисними для своєї команди та успішно завершити роботу разом. Це допомагає створити атмосферу підтримки і взаємодопомоги, де кожен учасник відчувається важливим суб'єктом загального успіху. Спільна діяльність сприяє розвитку комунікативних навичок, умінь слухати і висловлювати свою думку, що також посилює мотивацію. Методика проектного навчання позитивно змінює психологічний клімат у групі, інтегрує роботу здобувачів освіти та вчителя, сприяє формуванню команди й створює умови для співпраці [7, с.5].

Підвищенню мотивації учнів в умовах освітніх втрат сприяє рефлексія. У психології прийнято розглядати рефлексію як процес пізнання суб'єктом свого внутрішнього світу та стану психічних процесів. Рефлексія – це не тільки знання й розуміння самого себе, а й усвідомлення того, як інші розуміють і сприймають твою особистість, емоційні реакції й когнітивні уявлення [1, с.12]. Проектна діяльність часто передбачає рефлексію на різних етапах її виконання. Учні можуть оцінювати свої досягнення, аналізувати власні помилки і думати про способи покращення результату. Така рефлексія допомагає учням усвідомити прогрес, що також є важливим мотиваційним чинником. Самооцінювання сприяє формуванню навичок самоконтролю і критичного мислення, що додає учням впевненості в своїх силах і бажання продовжувати навчання.

Проектне навчання, завдяки своїй творчій і самостійній природі, має значний потенціал емоційного залучення учнів. Коли здобувачі освіти працюють над чимось, що їм цікаво, вони зазвичай відчувають позитивні емоції, що підвищує їхню мотивацію до продовження навчальної діяльності. Крім того, успішна реалізація проєкту, його публічне представлення перед однокласниками, вчителями та іншими запрошеними гостями може стати джерелом позитивних емоцій і підвищити самооцінку учнів, що також

позитивно впливає на їхню навчальну мотивацію у час значних освітніх втрат. Таке емоційне залучення особливо важливе у часи війни, оскільки безпосередньо впливає на психоемоційний стан здобувачів освіти.

Отже, мотиваційний ресурс методики проектного навчання ґрунтується на багатьох чинниках, які позитивно впливають на стимулювання інтересу в учнів до навчання, а особливо в умовах освітніх втрат. Проектна діяльність здатна залучати учнів до активної, творчої і рефлексійної діяльності, надаючи їм можливість відчутти відповідальність за результат, працювати в реальному контексті, розвивати соціальні й комунікативні навички. Метод проектів не лише допомагає подолати освітні втрати, а й формує внутрішню мотивацію учнів до навчання, що робить його надзвичайно ефективним для використання в умовах сучасних викликів української освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасимова, Ольга Іванівна (2009) Концептуальне розуміння категорії «Рефлексія» (історико-педагогічний аналіз) Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія.
2. Коваль Ю. О. Проектна методика навчання іноземної мови студентів ВНЗ. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. Т. 2, № 63. С. 89-92.
3. Олійник І. Використання методу проектів на уроках англійської мови / Ірина Олійник // Профтехосвіта. – 2012. №10.
4. Рожкова І. Метод проектів як засіб індивідуалізації навчання іноземної мови (на прикладі новогорької мови та її діалектів). Сучасні дослідження з іноземної філології : збірник наукових праць. Випуск 1(19). Відп. ред. Фабіан М. П. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика». 2021.
5. Юрченко О. Криза мотивації та виснаження психіки: що найбільше заважало учням України у другий рік війни [Електронний ресурс] / Олена Юрченко – Режим доступу до ресурсу: <https://osvitoria.media/experience/kryza-motyvatyiyi-ta-vysnazhennya-psyhiky-shho-najbilshe-zavazhaye-uchnyam-ukrayiny-u-drugyj-rik-vijny/>.
6. Koç A, Bastas M. The Evaluation of the Project School Model in Terms of Organizational Sustainability and Its Effect on Teachers' Organizational Commitment. *Sustainability*. 2019; 11.
7. Nat P. Enhancing students' motivation in foreign language learning. *Cambodian Journal of Educational Research*. 2022. Vol. 2, No. 2. P. 104-118.